

МАК-23/2/1

ГОД. II, СВЕСКА 1.

ЈАНУАР-МАРТ 1941

ЕТНОЛОГИЈА

ЧАСОПИС ЕТНОЛОШКОГ ДРУШТВА У СКОПЉУ

Уредник
Д-Р МИЛ. С. ФИЛИПОВИЋ

С К О П Љ Е 1 9 4 1
ШТАМПАРИЈА „ЈУЖНА СРБИЈА“

да прије није била у тој кући, да пребаци дијете преко греде, па ће дијете оздравити.

Када дјетету испане зуб, баце га преко куће говорећи: „На ти, тицо, кошћен зуб, а ти мени гвозден зуб!”

Дјецу не ваља тући метлом, јер неће расти.

Не ваља бацити иглу, јер колико далеко неко баци иглу, толико ће му дијете умријети.

Кад поред куће расте јелово дрво, па израсте преко куће, вјерује се да у кући неће бити порода.

Ако мртвацу остане отворено десно око, умријеће у кући мушко; ако остане лијево, умријеће женско.

Кад у једној кући умру двије особе исте године, кажу да ће умријети и трећа.

Кад умре домаћин, гледа се која му је нога дужа и на које око гледа. Ако му је дужа десна нога или ако гледа на десно око, умријеће неко из куће; ако му је дужа лијева нога или ако гледа на лијево око, умријеће неко из села.

Кад умре домаћин, пошто га окупају, прошапутају му кроз руке со и жито сваке врсте, па се та со послуже даје благу, а жито се метне у сјеме.

Кад умре домаћин, у руке му се метне пара да не оде срећа за њим.

Преко мртваца се стави срп који остане на њему све вријеме док је мртац у кући.

Кад у кући неко умре, а у кући се нађе сјеме, вјерује се да то сјеме неће никнути.

Кад умре неко у селу, жене неће тога дана да раде ручне радове, јер би им руке трнуле. Али ако је кућа, у којој је мртац, преко воде, онда могу радити.

Када неко изоре змију, вјерује се да ће те године умријети неко из куће.

Дрва не ваља цијепати на прагу, јер ће умријети родитељи онога који цијепа.

Ш. Кулишић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

ПЕЧАЛБАРСКИ ФОЛКЛОР

Јужна Србија је увелико печалбарска област. Било би, наравно, од огромног научног интереса кад би се печалбарство у њој свестрано проучило као важна грана њеног економског живота. Тај пак посао је врло опсежан и захтева многа друга стручна знања сем етнолошког и, док се ко не нађе да му се посвети, неће бити с горега, па не ни са много

тешкоћа, обратити пажњу макар само на онај његов део који бисмо могли назвати *печалбарским фолклором*.

Под печалбарским фолклором ја разумем живот и обичаје печалбара, веровања и сва усмена предања о печалби, све радње које се врше да би печалба била успешна и све друго што је с тим веровањем, предањем и радњама ма у каквој вези. Да би ствар била сасвим јасна ја ћу овде, огледа ради, саопштити неколико примера, у нади да ће прилози са земљишта Јужне Србије бити много обилатији.

1. — Срећна пара

У околини Дебра кад гурбетари пођу у печалбу „напуни се онолико судова водом колико гурбетара полази и на сваки се суд метне по једна пара. Кад гурбетар излази из куће претури суд с водом, али гледа да пара падне на ону страну на коју и вода, верујући да ће му паре тећи као вода. То се зове срећна пара (турски угур-пара; угур = срећа) и гурбетар је носи уза се”.¹⁾ У Средској (Срез шарпланински) „раније, док су људи из тога краја ишли у печалбу, печалбар на недељу дана пред полазак узме један сребрн новац и однесе га у цркву. Новац престоји у цркви, у олтару, седам дана. Пред полазак узме га, стави га у новчаник и носи собом, среће ради. А кад се врати из гурбета онда тај новац предаје цркви. Уз то даје, без обзира на величину зараде, прилоге у уљу и свећама”.²⁾

2. — Вести од печалбара

У Струги, кад је ко далеко од куће, у печалби или иначе, па за дуго немају вести о њему, његова му фамилија напише писмо, однесе га у цркву и метне испод какве иконе да преноћи. Затим се то писмо пошље ономе коме је написано. На такво писмо или се брзо добије одговор, или се брзо сазнају вести о одсутноме. (Струга, 19 јула 1934).

У Охриду кад неко оде на страну па се за неколико година не врати његови родитељи или укућани да би га довели кући пишу му писмо мастилом начињеним од млека мајке и ћерке.¹⁾ Исто веровање имају и Турци у Охриду. Они, како сам тамо сазнао, кад им ко отпутује некуда далеко, па за дуго не чују ништа о њему нађу млека од мајке и

¹⁾ М. Ј. Гајић, *Годњишница Н. Чупића XXI* 181.

²⁾ М. С. Филиповић, *Гласник Скопског научног друштва*. XV—XVI 148.

¹⁾ К. А. Шапкарев, *Сборникъ оѣтъ българи народни умошворения*, частъ III, отдѣлъ I и II, књ. VII, стр. 195.

ћерке (то јест млеко од матере и кћери које у исто време имају мало дете), па га помешају са *мурићейом* и тиме напишу песмо одсутноме и он се брзо мора јавити.²⁾ (Охрид, 19 јула 1934).

Т. Р. Ђ.